

D.IV - sekr - 0354/78

K

26 146

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

SPRAWY ZAGRANICZNE

Warszawa, dnia 29 kwietnia 1978 r.

Wskazanie: 13 IV 78
N: D.V. OG - 0-2419-1-78
Załącznik: 11

TAJNE

Egz. Nr

NOTATKA INFORMACYJNA

Czyrek

SPRAWOZDANIE

delegacji FRG na XIV rundę rokowań wiedeńskich w sprawie wzajemnej redukcji sił zbrojnych i zbrojeń w Europie Środkowej /31 stycznia - 19 kwietnia 1978 r./

Przebieg XIV rundy wykazał, raz jeszcze, wpływ rozwoju dialogu ZSRR-USA w kwestiach bezpieczeństwa międzynarodowego, zwłaszcza SALT, na rokowania wiedeńskie.

Runda rozpoczęła się w sytuacji ochłodzenia stosunków ZSRR-USA wynikającego z rozwoju wypadków w Rogu Afryki, przebiegu końcowej fazy spotkania w Belgradzie i trudności w SALT. Natomiast koniec XIV rundy zbiegł się z wizytą C.Vance'a w Moskwie oraz przygotowaniami do wizyty L.Breżniewa w Bonn.

Zwiększona rola RFN w rokowaniach uwydatniła się m.in. w prezentacji przez jej przedstawiciela w imieniu NATO nowych propozycji.

Załącz.: 1

Otrzymują:

Egz.Nr 1	Tow. Frelek	Egz.Nr 7	Tow. Wojtaszek
" "	2 Tow. Waszczuk	" "	8 Tow. Czyrek
" "	3 Tow. Siwicki	" "	9 Tow. Dmochowski
" "	4 Tow. Kiszczak	" "	10 Tow. Kułaga
" "	5 Tow. Śliwiński	" "	11 Tow. Bartoszek
" "	6 Tow. Słowikowski	" "	12 Tow. Feliksiak
		" "	13 Tow. Fijałkowski
		" "	14 Tow. Napieraj
		" "	15 Tow. Natorf
		" "	16 Tow. Pawlak
		" "	17 Tow. Pierschała
		" "	18 Tow. Szewczyk
		" "	19 Tow. Wiejacz
		" "	20 Tow. Sędziwy

Wykonane w 20 egz.
na 10 stronach + 1 str.
załącznika

Bardziej wyraźnie niż poprzednio tematem rokowań stał się spór między KS i Zachodem co do źródeł i skutków wyścigu zbrojeń w Europie łącznie ze sprawą broni neutronowej. KS, zwłaszcza delegacja polska, która otworzyła wymianę zdań na te tematy w XIV rundzie, zarzuciły państwu NATO inicjowanie wyścigu zbrojeń i przestrzegły przed podejmowaniem w Europie Środkowej kroków destabilizujących sytuację polityczno-wojskową. Delegacje zachodnie broniły się twierdzeniem, że posunięcia zwiększające liczebność sił USA, modernizujące zbrojenia i wzmacniające gotowość bojową NATO są tylko odpowiedzią na podobne kroki Układu Warszawskiego, zwłaszcza ZSRR, wznagające i tak dużą przewagę UW.

KS wskazywały, że produkcja i wprowadzenie broni neutronowej do Europy zagrozi rokowaniom. Jednocześnie, prezentowano linię, iż sprawa broni neutronowej nie jest i nie może być przedmiotem rokowań wiedeńskich, przecinając w ten sposób spekulacje o możliwości użycia jej do ew. przetargów /np. broni neutronowa za czołgi/.

W gronie delegatów zachodnich, którzy - w odróżnieniu od delegacji KS - podejmowali sprawę tylko w kuluarach, dominowała opinia o pożyteczności wprowadzenia broni neutronowej do Europy dla "zrównoważenia" przewagi sił pancernych i rozwoju rakiet SS-20 przez ZSRR. Twierdzono, że akcja sprzeciwu wobec tej broni w środkach masowego przekazu KS dowodzi, iż Zachód ma poważny atut do rozegrania w Wiedniu,

- 3 -

w SALT bądź na jakimś nowym forum rokowań. Szczególnie aktywnie tezy te propagowali przedstawiciele RFN i wojskowy członek delegacji USA. Decyzja prezydenta Cartera o odłożeniu produkcji broni neutronowej nie osłabiła opinii tego grona, iż sprawa powinna być utrzymana jako środek nacisku dyplomatycznego na ZSRR.

Niezależnie od tego elementu oraz niezmiennych zasadniczych stanowisk stron w czasie XIV rundy, w jej ocenie obie strony odnotowały pewne pozytywne rezultaty. Delegacje KS wiązały to przede wszystkim z wymianą dodatkowych danych, a także z nową inicjatywą zachodnią, delegacje zachodnie - zarówno z jednym jak i drugim, przy czym inicjatywie nadawały znaczenie przełomowe. W rzeczywistości, była to runda b. intensywnych rozmów i osiągnięcia pierwszego od 1973 r. uzgodnienia formalnego - o wymianie dodatkowych danych dot. liczebności sił lądowych i powietrznych państw-uczestników w strefie Europy Środkowej.

Problematyka ogólna

Dyskusja na tematy ogólne dotyczące stanu wyjściowego i celu oraz przedmiotu, uczestnictwa i metody redukcji toczyła się bez nowych momentów. Wniesienie nowych propozycji zachodnich nastąpiło tuż przed końcem rundy, nie mogły więc one jeszcze być przedmiotem dyskusji. W trakcie rundy skupiono się na uzasadnianiu i wzajemnej krytyce dotychczasowych propozycji NATO i KS. Ponowiono m.in. argumenty o pojmowaniu parytetu w Europie Środkowej, roli czynnika geograficznego i charakteru państwów porodukcyjnych. Warto odnotować

mocną krytykę zachodniej koncepcji pułapów zbiorowych w kilku wystąpieniach delegacji socjalistycznych na posiedzeniach plenarnych a także na nieoficjalnych.

Mocniej niż w poprzednich rundach przewijał się temat redukcji zbrojeń. KS ponowiły stanowcze żądania redukcji uzbrojenia państw zachodnioeuropejskich. Zachód akcentował tezę o znacznej przewadze UW w większości ważniejszych rodzajów uzbrojenia, uzasadniając tym swoje selektywne podejście - sprowadzające redukcję i ograniczenia do pojedynczych typów uzbrojenia ZSRR /czołgi/ i USA /część środków jądrowych/.

KS podtrzymały propozycję zamrożenia stanów osobowych sił w strefie. Zachód nadal odrzucał tę propozycję jako zmierzającą do usankcjonowania przewagi UW i zbytecznego opóźnienia rokowań na temat redukcji.

Wymiana danych była, praktycznie biorąc, głównym tematem rundy. Po 3 miesiącach żmudnych rokowań nt. procedury wymiany dodatkowych danych 15 marca br. obie strony przedstawiły liczebność personelu sił lądowych w dużych formacjach oraz poza tymi formacjami, w rozbięciu na poszczególne państwa - bezpośrednich uczestników. Po stronie zachodniej przedstawiono także osobną liczbę personelu wielonarodowych sztabów NATO. 4 kwietnia br. nastąpiła wymiana danych o stanach sił powietrznych. Nowe liczby przedstawione przez strony stanowią rozbięcie wcześniej podanych globalnych danych dot. sił zbrojnych NATO i UW w strefie wg stanu na 1 stycznia 1976 r. i w niczym ich nie zmieniają. Na tej podstawie delegacje KS nadal podtrzymują tezę o przybliżonej równowadze w Europie Środkowej. Delegacje zachodnie natomiast kwestionują

KS podkreślają, że obecna dyskusja ma ułatwić Zachodowi znalezienie przyczyn zawyżonych ocen liczebności sił KS. Wskazują też, że na dalsze rozczłonkowanie danych nie pójdą, gdyż ujawniałoby to ich strukturę obronną a jest zbędne dla celów redukcji.

Delegaci zachodni dają do zrozumienia, że oczekują uzgodnionych kompromisowych ocen pośrednich liczebności sił KS, mieszczących się między danymi KS i dotychczasowymi szacunkami zachodnimi.

Dotychczas nie można jeszcze mówić o żadnych rezultatach dyskusji na temat nowych danych. Potrwa ona jeszcze długo. Zachód prowadzi ją ostrożnie, ograniczając się do wyjaśnień dotyczących podziału sił lądowych KS na dwie kategorie, nie kwestionując poszczególnych liczb. Niewątpliwie jednak zmierza do identyfikacji źródeł rozbieżności poprzez ich umiejscowienie. Nieoficjalnie wiemy, że zarzut заниżenia danych kieruje się głównie wobec PRL i ZSRR. M.in. odnotowujemy intensywność pytań dot. jednostek obrony terytorialnej PRL oraz kuluarowe sugestie, że mogą one stanowić istotne źródło rozbieżności ocen co do liczebności sił PRL. Daje się również do zrozumienia, że te rozbieżności dałoby się wyeliminować poprzez ponowne wyjaśnienie spraw definicji sił zbrojnych /tzn. określenie co do nich włączono a co z nich wyłączono/. Natomiast wskazuje się, że trudniej będzie tego dokonać w odniesieniu do rozbieżności ocen dot. sił radzieckich w strefie, wśród których nie ma kategorii wyłączonych z definicji sił zbrojnych.

- 6 -

Niezależnie od perspektyw dyskusji o danych, samo ich przedłożenie przez KS wywołało pozytywny efekt polityczny.

Nowe propozycje zachodnie

- zostały złożone przez przedstawiciela RFN nieoficjalnie 12 kwietnia 1978 r., oficjalnie 19 kwietnia - na ostatnim plenarnym posiedzeniu rundy. Na spotkaniu nieoficjalnym udzielono także obszernych wyjaśnień do tych propozycji - w odpowiedzi na pytania KS.

Nowe propozycje wprowadzają 2 główne zmiany do dotychczasowego stanowiska zachodniego:

1/ przewidują zawarcie już w pierwszym porozumieniu redukcyjnym /tzw. porozumienie I fazy/ - dotyczącym wycofania sił ZSRR i USA - zobowiązania późniejszego /w tzw. II fazie/ zredukowania sił zachodnio-europejskich uczestników rokowań i Kanady o określoną łączną wielkość i w określonym terminie oraz nieprzekraczania ich /łącznego/ poziomu po redukcji.

Analogiczne zobowiązanie podjęłyby ze strony KS PRL, CSRS i NRD.

Cały proces redukcji - obu faz zamknąłby się w okresie 3 lat od chwili wejścia w życie pierwszego porozumienia.

Zdaniem delegacji zachodnich powyższe zobowiązanie odpowiada na istotny postulat KS co do gwarancji dot. rozmiaru i terminu redukcji państw zachodnioeuropejskich i Kanady /zawarty w propozycjach KS z lutego 1976 r./;

122

O-327/DSiP/78

- 7 -

2/ ulegają zmianom wymogi dot. sposobu, a także przedmiotu redukcji radzieckich jak również - w mniejszym stopniu - amerykańskich w I fazie. Zamienia się mianowicie dotychczasowy postulat wycofania do ZSRR całej radzieckiej armii pancерnej z NRD z 68 tys, żołnierzy, 1700 czołgami i całym uzbrojeniem na wymóg wycofania 5 dywizji z dowolnego miejsca w strefie redukcji, analogicznej liczby żołnierzy i czołgów, ale bez pozostałego uzbrojenia. Nie limituje się też ilości jednostek radzieckich w strefie ani ich dyslokacji, ustanawiając ograniczenia tylko na poredukcyjną liczebność personelu sił lądowych, łączną liczebność sił lądowych i powietrznych oraz ilość czołgów. Delegacje zachodnie tłumaczą, iż stanowi to istotne złagodzenie żądań dot. redukcji radzieckich i uwzględnia zwłaszcza argument KS, iż wycofanie armii pancерnej stworzyłoby wyrwę w systemie obronnym UW.

Ze swej strony USA godzą się na wycofanie 2/3 swych redukowanych sił /29 tysięcy/ jednostkami i pododdziałami - zamiast, jak poprzednio, głównie pojedynczych żołnierzy - co ma być przejawem odzewu na apele KS o jednakową metodę redukcji /całymi jednostkami/. Pozostaje w mocy amerykańska oferta jądrowa /wycofanie 1000 głowic i 90 środków ich przenoszenia oraz ograniczenia ich na poziomach poredukcyjnych/.

Bez zmiany pozostają wszystkie inne punkty poprzednich propozycji zachodnich, w tym:

1. cel dojścia w wyniku redukcji obu faz do równych pułapów sił lądowych dla NATO i UW - po ok. 700 tys. oraz połączonych pułapów dla sił lądowych i powietrznych w wysokości po 900 tys.

123

O-327/DSiP/78

- 8 -

2. kolektywny charakter zobowiązań państw zachodnio-europejskich i Kanady zarówno co do redukcji jak i ograniczeń /pułapów/ poredukeyjnych.

Z wyjaśnień przedstawiciela RFN wynikało tylko, że strony mogłyby dowiedzieć się o władzie poszczególnych uczestników do zbiorowej kwoty redukcji poprzez jakiś uzgodniony system wymiany informacji w ramach weryfikacji porozumienia. Były również kuluarowe sygnały delegatów zachodnich o możliwości przetargów w sprawie funkcjonowania kolektywnych pułapów.

Uzależnianie realizacji nowych propozycji od uprzedniego uzgodnienia danych o liczebności sił w strefie służy zwiększeniu nacisku na intensyfikację dyskusji o danych a jednocześnie teoretycznie dopuszcza możliwość rewizji dotychczasowych zachodnich żądań redukcji ok. 3-krotnie większych dla KS niż dla państw NATO. W odpowiedzi na pytania delegacji KS przedstawiciele zachodni nie negowali takiej możliwości - ograniczając ją jednak tylko do kwoty redukeyjnej przypadającej na KS w drugiej fazie redukcji.

Natomiast z całą stanowczością wyłaczali możliwość obniżenia wielkości redukcji radzieckich w I fazie w rezultacie porozumienia o danych.

Potwierdzali także swoje oceny liczebności sił KS w strefie jako wykazujące ogromną dysproporcję na niekorzyść NATO.

Należy odnotować zapowiedź uzupełnienia nowych propozycji konkretnym programem tzw. środków weryfikacji, stabilizacji i nieobchodzenia porozumienia.

Przedłożone nowe propozycje zachodnie wymagają gruntownej analizy. Oceniając je wstępnie z punktu widzenia naszych postulatów można przede wszystkim odnotować gotowość do podjęcia określonych co do wielkości i terminu zobowiązań redukcyjnych wszystkich państw zachodnioeuropejskich - bezpośrednich uczestników, w tym RFN - czego delegacja polska wraz z innymi KS domagała się od początku rokowań.

Wartość tego zobowiązania osłabia jego kolektywny charakter, brak indywidualnych zobowiązań państw zachodnioeuropejskich, aczkolwiek są kuluarowe zapewnienia, iż redukcje tych państw, w tym RFN, dokonają się proporcjonalnie do ich potencjałów. Brak też jasności co do ew. wkładu państw zachodnioeuropejskich i Kanady do redukcji zbrojeń.

Kluczowym kryterium oceny jest stopień odejścia Zachodu od żądania redukcji asymetrycznych. Jest on w chwili obecnej wątpliwy.

Opieranie się Zachodu na koncepcji dysproporcji w liczebności sił i związane z tym obstawanie przy asymetrii redukcji ocenione przez delegację ZSRR jako niezmienną główną wadą nowych propozycji zachodnich. Ogólnie jednak wstępne reakcje delegacji radzieckiej na te propozycje cechuje ostrożność. Uzależnia się ocenę od dalszych sondaży i rozmów ze stroną zachodnią, w tym w czasie wizyty tow. Breżniewa w Bonn.

Delegacja radziecka nastawia się też nie na totalne krytykowanie nowej zachodniej inicjatywy lecz na szukanie w niej elementów konstruktywnych, które mogłyby się stać

punktami zaczepienia dla ew. kontrproponycji KS. Z wypowiedzi radzieckich można również wnioskować, iż ZSRR zamierza wystąpić z takimi kontrproponycjami w niedługim czasie.

x x
 x

Na najbliższej letniej rundzie rokowań /maj-lipiec br./ należy spodziewać się intensywnej dyskusji w dwóch głównych kwestiach: nad danymi o liczebności sił zbrojnych oraz nad nową inicjatywą zachodnią.

Oczekiwać się będzie reakcji KS na tę inicjatywę. Sprawy te wymagają naszej rzetelnej analizy i starannego przygotowania stanowiska.

/-/Strulak

TAJNE

STAN SIŁ ZBRÓJNYCHpaństw NATO i UW w Europie Środkowej /na 1.01.1976 r./wg danych oficjalnych, zgłoszonych w dniach 16.03. i 4.04.1978 r.

Państwa zachodnie posiadały w siłach lądowych 731,5 tys. żołnierzy, w lotnictwie 189,5 tys. żołnierzy, razem 921 tys. żołnierzy /nie uwzględniono ok.60 tys. francuskich sił lądowych w strefie/.

k_S posiadały w siłach lądowych 805 tys. i w lotnictwie ponad 182 tys. żołnierzy, razem 987 tys. żołnierzy.

W rozbiciu na dane narodowe:

Państwo	siły lądowe	siły powietrzne	Razem
<u>NATO</u>			
RFN	339,5 tys.	108,5 tys.	448,0 tys.
USA	192,5 "	30,0 "	222,5 "
W.Brytania	58,5 "	9,5 "	68,0 "
Belgia	65,5 "	20,0 "	85,5 "
Holandia	67,5 "	17,5 "	85,0 "
Kanada	4,0 "	1,5 "	5,5 "
Luksemburg	0,5 "	-	0,5 "
Sztaby wielonarodowe NATO	4,0 "	2,5 "	6,5 "
<u>UW</u>			
ZSRR	426,3 tys.	40,5 tys.	466,8 tys.
PRL	148,6 "	67,3 "	215,9 "
CSRS	137,1 "	44,7 "	181,8 "
NRD	93,0 "	29,8 "	122,8 "